

POSTNINA PLACANA V GOTOVINI

NIAS

1932

1931

ZVANI

ROD

LETNIK ŠT. 4

REŠITVE UGANK V 3. ŠTEV. »NAŠEGA RODA«:

Križaljka »Božično drevo«: Navpično: 1. Vesel Božič, 2. oko, 3. ara, 4. trot, 5. rjav, 7. kos, 8. nos, 9. kolo, 11. zora, 13. Reka, 14. mena, 16. pod, 17. Nil, 19. ta, 21. me; vodoravno: 2. osa, 4. ker, 5. tolar, 7. Korotan, 9. Kot, 10. voz, 12. os, 13. Rim, 15. so, 16. pečen, 18. otok, 20. jima, 22. Adakale.

Križaljka »Jaselce«: vodoravno: 1. Marija, 2. idila, 3. kramar; navpično: 1. Mir, 2. Ada, 3. Rim, 4. ila, 5. jaz.

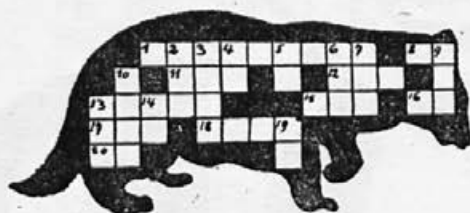
Pravilno so rešili obe križaljki:

Rajka Rodič in Joško Sedlar, Ljubljana; Marinčič Franc in Perne Lado, Grosuplje; Vera Vidic, Senovo; Koritnik Anton, Polhov Gradec; Jožef Kegl, Sv. Jurij; Franc Čeh, Sv. Lenart; Lenard Matko, Št. Vid; Srečko Benigar, Ormož; Košir Franc, Stranjska; Tittl Julij, Sv. Venceslav; Miha Plavčak, Sv. Rok; Nada Prapotnik, Sv. Barbara; Tretjak Marija, Slovenjgradec; Kužnik Albin, Rudnik; Petek Anton in Škrbec Jože, Ribnica; Franc Kokrško, Plahuta Boris in Grohan Franc, Kranj; Pignar Jožef, Mala vas; Vidic Ivan, Ribno; Brance Ivan, Vojnik; Alojzij Zakotnik, Zg. Šiška; Peter Paškulin, Vič; Flandja Janko, Novo mesto; Stanko Praprotnik in Franc Markov, Ljubno; Jerman Dana, Črnomelj; Meško Viktor, Sv. Marjeta; Sonja Rode, Maribor.

KRIŽALJKA »JAZBEC«

(Fakin Boris, Sredina.)

Pomen besed.

Vodoravno: 1. Kraj blizu Ljubljane; 8. kazalni zaimck; 11. ptič; 12. število; 13. igra s kartami; 15. prva žena; 16. trdilnica; 17. veznik; 18. žensko ime; 20. veznik.

Navpično: 2. čutilo; 3. del telesa; 4. del kolesa; 5. nikalnica; 6. del puške; 7. žensko ime; 9. predujem; 10. veznik; 13. kazalni zaimck; 14. veznik; 19. igralna karta.

»Naš rod« izhaja osemkrat med šolskim letom in ga prejemaajo naročniki »Mladinske matice«, ki plačajo letno naročnino za list in publikacije »Mladinske matice« Din 2250, v 9 mesečnih obrokih po Din 250.

List izdaja »Jugoslov. učiteljsko združenje« — sekcija za Dravsko banovino v Ljubljani, zanjo odgovarja Ivan Dimnik.

Glavni in odgovorni urednik: Josip Ribičič.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica šte. 6.

ZDRAVKO OCVIRK: Gregorčič - Gruntarjeva knjižnica v Ljubljani

RAHLO PADA

*Rahlo pada snežek beli
na vrtove, hiše
in na okna nam ledene
rože, mrazek riše.*

*Stiskamo se k topli peči
kaj nam mar je zima,
pravljice nam mati pravi
dokler ne zakima.*

*V nas je sreča in veselje,
naj je mraz, naj vroče
in zato veselih dni si
mlado srce hoče.*

STANO KOSOVEL:

NAROČILO

*Kaj bi bratec rad imel? — Sestrico!
A sestrica? Nu, seveda — bratca...*

*Vzel pero bom in naročil štoklji
naj zleti čez hribe in doline,
naj spusti na dolge se ravnine
tam ob stari sveti reki Gangu.
V svetlih vodah indijskih brahmanov
naj noge in vrat in kljun omoči,
pa poišče v ločju kraljeviča,
če ne kraljeviča, vsaj princeso.*

*Dobro vem, da bo poslušna štoklja:
Kraljeviča bo na rame vzela,
a princeso skrila pod peruti,
dvignila se bo čez Himalajo,
preletela morja in celine,
vstavila se bo pred srečno hišo.
Rahlo trkanje na tenko šipo,
a med trkanjem tole voščilo:
»Tu imate, kar ste si želeli!
Bodi vsem skup družno in prijetno,
naj vam korenika ne usahne.«*

M. Ribičič

Žabje.

Ilustrira * E. ZVITIN

Trije odposlanci žabjega rodu so se podali na pot.

Najstarejši in najizkušenejši je bil žabec Regar. Hodil je spredaj in vodil. Bilo mu je že dvanajst let — doba ko žabe nehajo rasti — torej v najlepših letih. Previdno je stopal med bičevjem in se ozrl na vse strani, preden je preskočil kak jarek, zakaj dobro je vedel, da ni noben kraj varen pred žaboderi, ki bi se radi mastili z žabjim

bedrom. On pa nikakor ni hotel prezgodaj zapustiti lepega sveta. Še vsaj dvajset let je menil živeti.

Drugi je bil Kvakar. Bilo mu je komaj pet let; doba, ko so žabe šele prav za prav žabe in nič več podobne paglavcem. Veselo in brezskrbno je požvižgaval pred se, stopical in skakal za Regarjem in užival od lune obžarjeno krasoto, ki se je odpirala njegovim očem v vedno novih slikah.

Šestletna Zelenka je bila tretja. Letos je bila prvič legla jajca. Nekoliko plašno je sledila obema in si mislila, da je dobro tako, kajti v nevarnosti pride ona zadnja na vrsto, prva jo pa lahko odkuri, odkoder je prišla. Zakaj bi se po nepotrebem izpostavljala nevarnostim? Doma jo čakajo otročički, ki bi postali sirote brez nje! Sicer hodijo vsak svojo pot in se ona ne zmeni zanje — a vsak rad gleda, kako se mu družinica razvija. Če pa je mrtev, ne more tega videti.

Vsak v svoje misli zatopljen so stopali odposlanci preko močvare, prišli do potoka, ga preplavali in stopili na tujo zemljo.

Mala jasa se je razprostrla pred njihovimi očmi. Na Regarjev ukaz so skočili na nizek štor, da pregledajo pod oče pred seboj.

Med tem, ko so pregledovali jaso podolgič in nočez, je Kvakar nenadoma vzkliknil: »Tam!« in pokazal z roko.

Par skokov pred njimi, sredi zelenih bilk so se svetile lepe očke komaj dorasle žabice-rjavke. Preplašeno je gledala in prsa so se ji hitro dvigala in padala in srce ji je vidno bilo. Tudi ona je bila zapazila trojico. Poznala je rod mlakarjev in vedela je, da je izgubljena, če hitro ne zbeži. Ali strah ji je legel na ude in jih priklenil, da se ni mogla ganiti. Ko je otrplošt popustila, pa je bilo že prepozno.

»Kvak!« so zavpili odposlanci in skočili. Tudi žabica se je okrenila in skočila, da se reši, ali stari, izkušeni Regar jo je bil z ustmi že zgrabil za noge in za zadnji del telesa. Žabica je vpila, se zvijala, mahala z rokami in se skušala izviti iz močnih klešč.

Sedaj pazi, mladič, pa glej, kako se taka le pobalinka premaga!« je s polnimi usti učil Regar. Zasukal se je, se približal štoru na skok in se poganjal vanj. Hrčica je priletela z glavo v deblo, da so ji lobanjske kosti zapokale. Ko je petič butnil z njo v štor, je revica prenehala vpiti, sklonila glavo in povescila roke.

»Tako!« je zabrundal stari in jo mirno pojedel.

»No, ali si videl?« se je nato obliznil in ponosno pogledal Kvakarja. »Če bi jo hotel živo požreti, bi mi ušla, kakor bi razklenil čeljusti!«

»Videl sem že, videl — ali raje bi bil pokusil,« je slabe volje zagodrnjal mladič.

»Vsaj košček bi bil nama privoščil!« se je Zelenka jezila.

»Kdor prej pride, prej melje!« se je norčeval Regar in pokazal v desno. »Glejta, ona dva tamle požrita, ki sta se zagledala v luno.«

Kvakar in Zelenka sta pogledala in koj skočila vsak na enega grilčka, ki sta čepela na pragu svojega doma. V hipu sta ju požrla.

»No, le pogumno naprej!« je velel Regar in sopeč stopil proti goščavi.

Preobilna večerja ga je težila v želodcu.

Nenadoma je nad njimi zašumelo in zaprhutalo v zraku.

»Reši se, kdor more!« je zavpila Zelenka in hotela zbežati. Ali Regar jo je poučil: »Netopir!«

»Kako sem se prestrašila!« se je prijela Zelenka za srce.

»Kaj, če bi njega vprašali?« je menil Kvakar.

»Saj res! Njega vprašajmo!« se je navdušila Zelenka, ki bi bila rada čim prej končala svoje odposlanstvo. »Črn je videti dovolj, da bi se ga bali! Tak je pravi, ki se ga vse boji!«

»Ta, pa starešina?« je Regar zaničljivo zamahnil z roko. »Ta še sovražnik ni! Ne prijatelj! Pol miši — pol ptičal! Sicer nam res krade muhe in kebre, ali samo take, ki jih mi ne dosežemo! Če bi on res bil kralj, bi nam jih istotako kradel! Požrešen je še bolj kot mi! In ko bi se povsem privadil, bi nam pripeljal še ženo, ta pa še vse otroke, ki jih večkrat kar s seboj nosi!«

»Kaj? S seboj jih nosi?« se je začudila Zelenka.

»Nosil! Večkrat sem že videl! Ko se ji otroci rode, se ji vsesajo na prsi in ona jih nosi s seboj, dokler ne dorastejo. Pa še ko so dorastli in že sami lete, se ji večkrat obesijo na prsi — kar tako, med poletom! Kaj bi torej s takim? Namesto starešine bi dobili pet ali šest požeruhov!«

Tako se pogovarjajoč, so dospeli do gozda, ga napol prehodili in dospeli do male zelenice. Svetlo so se odbijali lunini žarki od belega skalovja, ki je ležalo vsepovsod med zelenjem.

»Tu pa previdno! Med takim skalovjem so kaj radi kačnjaki!« je opozarjal Regar in stopil pazljivo naprej.

»Pomagajte!« je tedaj zavpila Zelenka in skočila z lista, na katerega je bila stopila, zakaj zazdelo se ji je, da se pod listom nekaj giblje.

Prestrašeno sta se Regar in Kvakar ozrla.

»Haha!« se je oglasil tedaj debel smeh in izpod listja se je izmotala debela krastača. Bila je gotovo že dvajset let stara in dvakrat večja od Regarja.

»Kaj bi se bali take brezzobe babure!« je jezno dejal Kvakar.

»Kakšna babura?« se je raztogotila krastača. »Jaz babura? V dvajsetem letu sem komaj, da veš! In mislim jih preživeti še dvajset! Takrat po tebi ne bo ne duha ne sluha več! Pobalin ti zeleni! Moja stara mati je preživela trideset in peto leto, pa bi še danes živela, če —«

»Če bi ne bila poginila!« jo je prekinil Kvakar.

»Ne, temveč, če bi je ne bil avtomobil povozil na cestil!«

»Joj, to ti je pa bila imenitna gospa, ta tvoja stara mati!« se je ponorčeval mladič.

»Imenitnejša že, kot tvoja, gobec zeleni, ki živiš vedno v blatu in avtomobila še videl nisi svoj živ dan! Tako!« se je napihovala krastača in še dodala: »Pa če nimam zob, kaj komu to mar? Živim brez njih bolje kot vi! In če ne boš tih, te polijem s tako tekočino, da te bo skelelo do zime!«

In krastača se je užaljeno okrenila in jezno zgrabila glisto, ki se je bila, nič hudega sluteč, priplazila do nje. Glista je bila dolga in krastača je morala z nogami pomagati, da jo je stlačila v usta in jo požrla.

»Tiho!« je v tem hipu zavpil Regar in nepremično obstal.

Sredi zelenice se je pojavil velik, zelen kuščar in se pognal na najbližjo skalo. Tu se je ozrl in z izbuljenimi očmi ter težko sopeč, zastrmel v travo.

Prestrašeni odposlanci so sledili pogledu in odreveneli: velika, temna kačja glava je štrlela poleg skale iz zelenja navpik in z očmi nepremično strmela v kuščarja.

Tak strah se je bil oprijel odposlancev, da jim je sapa zastala in da so jim bili udje kakor okameneli. Z izbuljenimi očmi so gledali na zelenico in zasledovali boj, kakršnega še niso nikoli videli.

Z jezikom švigajoč na desno in levo, je kača nenadoma švignila na skalo in z odprtim žrelom vjela kuščarja za vrat. Kuščar je zavpil in se skušal odtrgati. Sedaj pa se je kačje telo neštetokrat in z blazno naglico zavrtelo s kuščarjem vred — in živ klobčič je sopeč in sikajoč zdrknil s skale na tla. Tu je kača izpustila kuščarjev vrat, kajti sedaj je imela svoje telo trikrat zavito okrog njega. Iz tega groznega ovitka mu je le glava na enem koncu štrlela navzven in rep na drugem. A mrtev ni bil! Četudi se je kačje telo krčilo in ga stiskalo, da je komaj še dihal — koščic mu ni strlo. Niti zastokal ni! Njegove male oči so bile ostro vprte v sovražnikovo glavo, ki je grozeče stala nad njim. Gobček mu je bil široko odprt, da prestreže napad. Kajti kuščar je dobro vedel, da gre za življenje ali smrt! Če se gožu posreči zgrabiti celo njegovo glavo, potem je po njem! Počasi bi ga požrl! — In zavedajoč se nevarnosti, je pazno čakal napada.

Tudi gledalci so čakali z grozo v očeh.

Gožu se ni mudilo. Tudi on je vedel, da vse zavisi od prvega spopada: če ne zgrabi glave, kakor treba, potem bo boj dolg in krvav. In je čakal in čakal, da se žrtev utruji.

Jasno je luna osvetljevala skalo in prostor pod njo in krčevito sopeče bojevnike in napol okamenela priče. Minila je minuta za minuto. Gož je še vedno gledal svojo žrtev, migal z repom, kakor razjarjena mačka in ni trenil z očesom. Končno pa je pričel počasi in komaj vidno iztegovati vrat, da bi se zamogel z glavo silneje pognati na žrtev. Ali kuščar je pazno sledil vsakemu gibu! In ko je gož bliskovito udaril z glavo navzdol in odprl žrelo, da zgrabi ne-

srečnika za glavo, jo je kuščar na mah odmaknil in se istočasno zagrizel v goževo spodnjo čeljust. Kača je jezno siknila in tudi stisnila čeljusti. Ali ostri so kuščarjevi zobje in obup mu je podeseteril moči. Od bolečin je kačje telo popustilo in se odmotalo s kuščarja. Kača se je pričela odmikati, da bi povlekla kuščarja s seboj. Ali zelenec je bil sedaj prostejši. Z nogami se je vprl na zemljo in na vso moč vlekkel v nasprotno smer. Njegovi zobje so se še bolj zajedli v goževo čeljust. Gož je od bolečin zazijal. Ta hip je kuščar izpustil, odskočil in zbežal med skalovje. Osramočena in krvaveča kača pa se je odplazila v grmovje. Še malo in tudi šum njenega plazenja je utihnil.

Nevarnost je minila in z njo tudi strah in groza. Najprej se je zavedel stari Regar.

»Uf!« je vzdihnil, si obrisal pot s čela in sedel na tla, kajti noge so se mu začele močno tresti.

Koj za njim se je zganil Kvakar. Trepetajoč po vsem telesu je pobral moker list in si ga položil na glavo, kajti kri mu je po njej bila, kakor s kladivom.

Nazadnje je odrevenelost popustila tudi pri Zelenki. Vztrepetala je, se prijela za levo stran prsi in padla vznak na tla, rekoč: »Moje srce!«

Kvakar ji je hotel priskočiti na pomoč, ali Regar ga je poučil. »Pusti! Kratka nezavest! Nič hudega! Bo že prešlo!«

»Ej, to je šlo za kožo, kaj?« je pokukala krastača izpod lista.

»Dal!« je zabrundal Regar. »In bodimo zadovoljni, da ni šlo za našo! Če bi nas bil kačon zapazil — —«

»Ampak kuščar, ta mu je pa dal!« se je navduševal Kvakar.

»Dal mu je, dal! Ali če bi bil namestu goža gad ali modras, bi mu vse junaštvo nič pomagalo!« je odgovorila krastača.

»Kaj bi gada ne! Saj je gad manjši od goža! In modras tudi, če kaj vem!« je ugovarjal Kvakar.

»Ničesar ne veš!« ga je poučila krastača. »Gad in modras bi ga najprej pičila, potem bi počakala, da pogine, nato bi ga šele požrla. Brez muke in truda, vidiš! Sicer pa ga navadno tudi gož užene, ali danes je bil nekam neroden!«

»A, tako« je pokimal mladič in se sklonil k Regarju. Šepetaje ga je vprašal: »Kaj praviš, če bi kakšno kačo vprašali? Močan je kačji rod in morda bi kak kačon hotel biti naš starešina!«

»Le idi za gožem in ga vprašaj! Ko boš v njegovem trebuhu, ti morda odgovori!« se nasmehne Regar.

»Če je tako, je bolje, da ne grem!« je dejal mladič in sedel k starem.

»Le sedi pa se odpočij!« je pokimal ta in vzdihnil: »Kdo ve kaj nas še vse čaka! — — Ko se ta le pomehkužena Zelenka prebudi, potujemo dalje!«

»Kam?« je v strahu vprašal Kvakar.

»Ko bi jaz vedel!«

In sta utihnila in premišljevala, kako lepo je sedaj doma. Bratci in sestrice tam veselo in brezskrbno pojo in se pogovarjajo. Nedorumljiva praznosta jima je legla na srce. Nehote sta se stisnila drug k drugemu in gledala žalostno predse.

Čuden, prečuden je žabji rod! Doma bi se bila žabca spoprijela, ali vsaj skregala, če bi sedela drug poleg drugega; tu, v tujini bi se bila najraje objela. »Morda se doma le tako delamo, da se ne ljubimo!« sta oba istočasno pomislila. In sta še tesneje prižela telo k telesu ter z ljubeznijo v očeh čakala, da se Zelenka zbudi.

ROŽA

(Ilustriral F. Pavlovec.)

Vse je potihnilo daleč naokrog. Otroci, ki so bili vasi zmirom čez glavo, se samo še po prstih tihotapijo okoli voglov. Nihče ne dvigne več kamna, nihče nikjer ne zakriči. Še lipa kraj ceste menda kar ne zna več šumeti. Pri Kamnarjevih imajo bolnika. Roža leži in pravijo, da bo najbrž umrla.

Na tihem je vsa vas na nogah, vse se prestopa po prstih, vse šepeta med seboj. Jezus, takšnega bolnika najbrž še ni videl svet, takšne božje smrti pač še nihče ni umrl od začetka sveta. Roža leži na beli postelji, glavica ji je utonila v mehkih blazinah; toda Bog je najbrž vedel, da ljudje ne bodo imeli dovolj dobrega vzglavja za njen zadnji čas, in tako je njeni glavici postlal še s prečudnim bogastvom

svilnato mehkih, zlatih las; in njenim belim licem je dal, da so se na njih razcvetele rože, kakršnih še ni videl noben človeški vrtnar. Roža leži na beli postelji in poje svojo poslednjo pesem, ki jo je menda sama zložila kar tako, da bi te zadnje minute njenega življenja ne bile tako votle in prazne:

bele rjuhe,
pisan prt,
črna žalost,
bela smrt.

Pesem se slabotno, nerodno trga iz srca in se odbija po sobi, da svete podobe na steni drhtijo od komaj zadrževanih solz. Mati pa ne more več — k postelji se vrže na kolena, obraz skrije v odejo in joče, kakor lahko samo matere jočejo ob smrti svojih hčera.

— Blazni, pravi zdravnik in njeno belo, trudno roko lahno spusti na posteljo.

— Seveda malo blazni, pravi Roža, kakor da govori o nekom, ki spi in ne sme čuti teh besed in se smehlja. Pa to nič ne de. Čez čas bo vse prešlo.

— Tukaj lahko pomaga samo še Bog, pravi zdravnik, pobere svoje stvari in gre.

In popoldne se na vratih oglasi gospod kaplan, gospod Žnidar iz Trbovelj.

— Hvaljen Jezus, pravi in se odkrije. Potem pa kar naravnost v sobo in k postelji. S svojo težko, okroglo roko se nerodno dotakne gorečega čela.

— Ali te hudo skeli, Roža? vpraša s svojim dobrim, pločevinastim glasom.

— Malo me že skeli, pravi Roža in se samo smehlja in smehlja. Ampak najbrž je to samo začasno.

— Pa greš kaj rada k Bogu? še vpraša potem gospod kaplan.

— Ah, jaz ne bi rada nikamor več šla.

In ko potem gre gospod kaplan, ko se njegova črna, drobna postava čez travnike čezdalje globlje pogreza proti Dolini, Roži polagoma vendarle malo odleže. Njeni črni, čisti očesci, ki kakor dve zvezdi sijeta izpod temnih obrvi, sta se trudni zaprli. Mati je vsa sključena in siva oblonela ob njenem vznožju, Roža pa sanja.

Sanja, da leži sredi temnega prostora, samo bela halja zdravniškova in pa njegova ostra očala se malo svetlikajo iz teme.

— Kakor sem že dejal, gospa Kamnarjeva, pravi zdravnik s tistim svojim gromkim, trdnim glasom, od katerega vse zavisi, samo sonce jo lahko še reši. Stopite brž v Dolino ponj.

— Jezus, odvrne mati, kam le naj grem takšna, kakršna sem. Tri noči že nisem zatisnila očesa. Ampak kakšnega otroka bom poiskala in ga bom poslala.

Mati odpre vrata in širok trak belega dneva se razlije po hiši. Zunaj na cesti so zbrani vsi otroci iz vasi; v tesni gruči stojijo in tako smešno resno stikajo glave, kakor da so vsi izgubljeni v silno važen, težek šepet. Roža precej spozna Hribarjevega Martina med njimi; tako lep in tako dober je zmirom; tako majhen je, da je zmirom vse predolgo, kar je na njem: lasje mu v krivem, debelem čopu štrlijo čez tilnik in hlače ima podvezane prav gori pod pazduho, pa se mu hlačnice vseeno opletajo okrog pet.

— Martin, pravi mati, ali bi lahko stopil v Dolino po malo sonca za našo Rožo?

— Jaz grem, jaz grem! zaženo krik vsi naenkrat.

Toda mati da Martinu nekaj drobiža — nanj se še najbolj zanese izmed vseh. Martin stisne desetice v pest, povleče hlače še malo kvišku in se zažene v tek, vsi drugi pa za njim. Vsakdo bi bil rad vsaj malo zraven, kadar gre za Rožo.

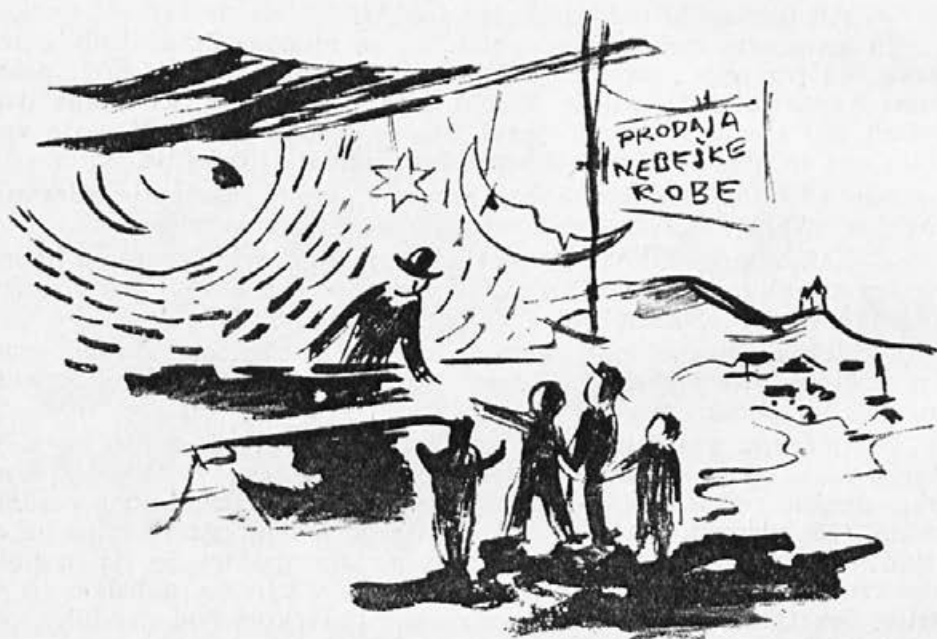
In čez čas prikotalijo sonce po hribu — toliko so ga dobili za par desetic, da ga vsi skupaj niso mogli vzdigniti. Prikotalijo ga do hiše, toda skozi vrata ga ne morejo spraviti, toliko ga je. In potem ga pustijo kar zunaj, z umazanimi rokavi si brišejo vroče obraze in si oddihavajo. Mati odpre vsa okna in oboja vrata in od sonca se po hiši razlije tako čudovita luč, da se Roža na postelji kar boji: zdaj zdaj bom utonila v nji.

— Zdaj smo na dobrem, pravi zdravnik, zdaj me ne potrebujete več. In gre.

Toda potem se polagoma začne mračiti. Najprej se stemni tam daleč za hribi, potem pa prihaja tema vse bliže in bliže. S soncem je pa že tako: nikoli ne sme nikjer ostati čez noč, zmirom mora biti še pred prvim mrakom doma; sonce ni, kakor so nekateri otroci iz naše vasi, da bi se še po Ave Mariji potepalo okrog. Čisto na tihem, brez vsake besede se pobere izpred Kamnarjevih vrat in se kar čez polja in bregove kotali na zapadno stran, domov.

Mrak in mraz se razležeta po sobi. Roža zajoče, da so mokre vse bele blazine in vsi njeni svilnati kodri.

— Nič ne maraj, Roža, pravi mati, samo malo še potrpi, pa ti bom iz Doline prinesla zvezd, da jih boš imela do jutra. Potem bo pa spet sonce prišlo in vse bo spet dobro.

Mati si ogrne ruto, poljubi Rožo na mokre oči in gre. Da, da, po tistih velikih štacunah v Dolini se vse dobi; od tam prinašajo matere kruha in igrač svojim otrokom; tam se lahko vsako uro dobi še malo zdravja za Rožo.

Potem se mati vrne in prinese zvezd. Toda zvezde so tako majhne in plahe, da si ne upajo v hišo — ljudje imajo tako malo svetlih, veselih stvari, da bi jih skoraj gotovo za zmirom hoteli obdržati pri sebi; toda zvezde so vendarle rajši na nebu, od tam je tako lep razgled kakor od nikoder drugod... Kar pri oknih obvisijo, gledajo noter in sijejo in se ne morejo načuditi lepoti Rože, ki spi v blazinah.

— Ali si ti tudi zvezda? jo vprašajo v svoji otroški nespameti.

— Ne, pravi Roža, jaz sem samo Roža.

Zvezde pa kar zmajujejo z glavami in si ničesar ne dajo dopovedati. — Ne, pravijo tako svetlih rož in tako lepih otrok ni nikjer.

Ti nisi Roža, ti si zvezda. Precej, ko se vrnemo domov, bomo vse povedale Bogu.

— Ne, ne, zakriči Roža, samo njemu nikar ničesar ne povejte, prosim vas, samo nikar mu ne povejte!

Toda zvezde samo še malo sijejo, potem pa se na tihem odkra-
dejo od hiše. In komaj pade skozi okna svit prvega jutra, že čuje
Roža, kako je Bog potrkal na vrata in stopil v vežo.

— Ena zvezda mi manjka na nebu, pravi s svojim jasnim, neiz-
prosnim glasom. In kakor sem izvedel, jo imate spravljeno pri vas,
gospa.

— Jaz nič ne vem o tem, pravi mati.

Tedaj pa Bog s prstom pokaže na vrata sobe in čisto potihno za-
šepeta: — Tamle spi in ime ji je Roža.

— Mama! Mama! zakriči Roža, da se hiša strese od groze. Jaz ne
grem nikamor! Jaz ne grem nikamor!

In odpre oči. Pri nji kleči mati in joče, kakor je najbrž klečala
in jokala vso noč.

— Roža, pravi mati vsa v solzah, ti ne smeš nikamor od mene.
Nikamor ne smeš.

— Ah, mama, saj nikamor ne grem. Samo za temle metuljčkom
bi še rada stopila, glej, samo za temle pisanim metuljčkom.

— Roža, ne hodi od mene! joče mati in kakor blazna poljublja
njene drobne, že skoraj umrle ročice.

— Ah, saj nikamor ne grem, saj bom precej nazaj.

In potem Roža zapre oči, majhen, ubog nasmešek je otrpnil na
njenih ustnah. Bog je v resnici stopil v hišo in jo je vzel.

Na nebu je namreč manjkala ena zvezda.

»KOSTIHROMP«

Hiša Jakoba Petelina je postala za našo otroško trumo pravi raj. Jakob, poslednji Petelin, je sam žalostno umrl, daljni sorodniki, od katerih nobenega ni bilo v naši vasi, pa so izročili hišo vremenu in vetrovom. V par letih se je že zrušil del strehe in hiša bi bila obsojena na smrt, če bi ne bilo naše otroške trume, sov in golobov in različnih desk, stelje in ropotije, ki so jo ti in oni gospodarji spravljali v to hišo. Mi otroci smo to hišo imenovali Portartur.

Mi otroci smo se upali v hlev, na svisl, v kuhinjo in po strmih stopnicah navzgor v zapuščeno sobo in celo v čudovito, vseh različnih zanimivih stvari polno podstrešje, iz katerega je strmela ogromna luknja v samo nebo, v klet pa bi nas dolgo nihče ne spravil.

Ne vem, kdo nam je to povedal, a vedeli smo vsi prav dobro, da so v tisti črni kleti tri velike kadi, v katere je Jakob Petelin nekoč spravljali strto grozdje za mošt, ki je kipelo in vrelo. Po njegovi smrti pa se je naselil v eno izmed kadi sam grozni Kostihromp. Vodni duh Krvavo stegno, ki je domoval doli v naši reki, ni bil nič proti Kostihrompu. Kostihromp čepi na dnu v eni izmed kadi, ima mrtvaško glavo z žarečimi oglji v očesnih votlinah, velikanske ščetine, svinjski rep in žre otroke. Krvavo stegno pojé otroka, samo če kdo razbije s kamnom njegovi materi skledico na dnu vode, Kostihromp pa vsakega otroka, ki pride v Petelinovo klet. Po prstih smo torej hodili mimo stopnišča, ki je vodilo iz zakajene kuhinje navzdol.

Nekoč pa sva se drsala po deskah pred Portarturjem samo jaz in Tinče Čebokli, ko je naenkrat prišel mimo naju po dvorišču stari mizar Rajko Hudoklin. »Kam greste, Rajko«, sem zaklical jaz. »Malo grem pogledat v one kadi tja v klet,« je odgovoril Rajko Hudoklin. Midva s Tinčetom sva oba ostrmela in oba sva zaklicala: »Pa saj tam je Kostihromp!« Rajko Hudoklin se je prijel z dvema prstoma za muštače in se gromko zasmel: »Takah oslov kot sta vidva, nima ves svet. Pojdita z menoj in bosta videla, da ni Kostihrompa.«

In smo šli vsi trije; v ospredju Rajko Hudoklin, potem jaz in kot zadnji Tinče Čebokli skozi kuhinjo po stopnicah v tisto globino. Pa res ni bilo nič. Skozi majhno, gosto zamreženo okence je padalo nekaj svetlobe na tri zaprašene kadi, ki so molče stale na dveh tramih.

Pogledala sva hitro v vsako kad. »Ha, je tukaj kak Kostihromp?« je vprašal Rajko Hudoklin. »Niti duha niti sluha ni od Kostihrompa.«

Pregledal, pretipal in premeril je vsako kad, potem pa je odšel. Midva s Tinčetom pa sva ostala še notri, da bi preiskala ostalo vsebino. Toda našla nisva ničesar razen treh zarjavelih obročev. Tedaj mi je padla sijajna misel v glavo. Stisnil sem obe pesti v hlačne žepe in rekel Tinčetu: »Tele obroče položiva v srednjo kad, tudi jaz zlezem notri in bom Kostihromp, ti pa pojdi po vse druge in jih pripelji sem!«

Tinče se je takoj navdušil. Položila sva obroče v kad, jaz sem skočil noter in počenil na dno, Tinče pa je odšel po otroke. Tako sem čepel na dnu in čakal kdaj pridejo. Gori v kuhinji sem zaslišal mnogoštevilne glasove, med njimi tudi Tinčetov in onega od svoje sestrice Danice. Vsi drugi pa so kričali: »Tinče, ti pojdi najprej in če se povrneš, bomo šli še mi!« In skoraj nato je pritekkel Tinče k

meni. »Šele ko pridemo vsi, tuli in ropotaj,« mi je zašepetal. »Ho, tu ni nič,« je zaklical potem in odhitel nazaj po stopnicah.

In potem so pricapljali navzdol, vsi prav tiho po prstih. »Kakih petnajst jih mora biti,« sem sklepal jaz. Vsi so se postavili na sredo kleti: »Vidite, da ni nič,« je rekel Tinče. Tedaj pa jaz kolikor mi je grlo dopuščalo in kolikor so mogli ropotati obroči: »Uuu—uuu—u—u—romp—rrrr—rr—rump—uuu—u«. Vsa truma jo je v divjem strahu udrila po stopnicah nazaj. Obenem pa se je zaslišal strašen, meni dobro poznan jok moje nadebudne skoraj štiriletne sestrice Danice, jok, radi katerega je meni zastala kri v žilah. Hitro sem skočil iz kadi in zagledal, kako je Tinče dvigal Danico, ki se je na begu spotaknila in udarila s čelom ob rob stopnice, kar je jasno dokazovala debela rdeča in krvaveča buška nad nosom na sredini čela. »Saj sem jaz in ne Kostihromp,« sem zaklical Danici in jo vlekel navzgor in ven in proti domu. Tinče jo je jadrno ubral domov.

»Moj Bog,« sem vzkliknil sam pri sebi, »to je moja peta lumparija«. Ta mesec sem naredil že štiri lumparije. Pri zadnji pa mi je bilo od očeta slovesno obljubljen in zagotovljen, da bo ob peti lumpariji dolgo in neusmiljeno padala mana po puščavi. Mana je bila dolga palica na polici v naši kuhinji, no, puščava pa sami veste, kaj je.

Pogledal sem torej po strani sestro, ki sem jo vodil domov za roko: »Danica, nikar se ne deri! Kaj bo taka buška! Jaz sem že marsikdaj tu in tam dobil tako buško. Nikar ne povej doma, da sem bil jaz Kostihromp!« Te moje prosee besede so bile vzrok, da je njen jok postal še enkrat močnejši. »Ti, Danica, dam ti vse deščice za zidanje hiše, ki mi jih je dal mizar Jože Hudoklin.« Tudi to ni pomagalo nič. Potrpt sem stopal poleg sestrice in se hudoval: »Križ je z ženskami! Ko bo velika, bom vsem ženinom povedal, kakšna je,« sem si mislil. »Dam ti, Danica, balon, ki mi ga je ata prinesel iz Trsta in ki plava sem in tja po moji sobi.« Danica je zaokrenila oči k meni in med stokom in jokom izjavila: »Noočem baaloonaa. Lookomooti-i-i-i-vaa in vaagooni-i-i-i!«

Lokomotiva in štirje vagoni so bili moj največji ponos. Vsi dečki in deklice so me zavidali za to prekrasno stvar, ki je sama drvela po cesti, ko sem jo navil. »Lokomotive in vagonov ti ne morem dati,« sem ji rekel. Toda čim bližje sva bila naši hiši, tem hujše se je Danica drla in kakih tristo metrov pred vhodom sem ji obljubil tudi lokomotivo in vagone. Danica je takoj prenehala z jokom. Peljal sem jo v svojo sobo in ji izročil vse igrače. »Tu imaš, ti cmerave,« sem ji rekel in hotel oditi doli k reki. Toda tedaj je vstopil oče. »Danica je padla, ne bo hudega,« sem mu rekel jaz. Oče je izčistil in povezal buško. Ko je videl debele molčeče solze v njenih očeh, jo je začel milovati. Tedaj je Danica zatulila ponovno in stegnila svojo roko proti meni: »Ta naš je bil Kostihlomp!« —

In potem sem moral povedati vse in je dolgo padala mana po puščavi, kakor je bilo obljubljen in zagotovljen za peto lumparijo. Danica je vse to zadovoljno gledala, jaz pa sem sklenil, da je ne pogledam nikdar več. Res, štiri dni sem jo preziral doma in v vsakem društvu. Potem pa mi je naenkrat prinesla lokomotivo in vagone nazaj — deščice je medtem podarila prijateljici, balon pa predrila z vžigalico. »Tle lokomotiva in vagoni,« je dejala in mi ovila roko krog vratu. Kaj sem hotel potem, kot imeti jo rad. Sedaj pa je Danica zrasla in je prav lepa deklica onkraj morja tam sredi Amerike.

MATI JE OZDRAVELA

Ogenj na ognjišču je pojemal. V sobi je bilo tiho, le starinska ura v kotu je ječe tiktakala. Duh po trohnobi, mokroti, ostankih jedi in po dimu je tiščal od sten in stropa. Medla svetloba oblačnega zimskega dne je le s težavo silila skozi majhna okna. Zdaj pa zdaj so se ob zunanje šipe močnejše zaganjale snežinke in je veter v dimniku žalostneje zatulil. Že nekaj dni je neprenehoma snežilo. Kupi prhkega, drobnega snega so obviseli na smrekah in obložili streho nizke kočice s takim tovorom, da je nekaterikrat škripajoč zajavkalo staro tramovje v ostrejšju.

Med oknom v kotu je na vegasti klopi sedela za mizo deklica dvanajstih let. Globoko je bila sklonjena na velik volnen robec in se trudila zakrpati nekaj lukenj, ki so vse preveč dokazovale, da je robec že dolgo odslužil. Deklica je čez čas dvignila glavo in se ozrla v zgornji kot izbe, kjer je stala stara postelja.

»Ali spite, mati?« je vprašala s tihim, plahim glasom.

Pod odejo in kupom obrabljene obleke, ki je ležala na postelji, se je nekaj zganilo in prikazal se je suh, zdelan obraz, obrobljen od venca osivelih las. Bolezen je začrtala vanj ostre črte. Bolnica je odprla oči, se zazrla v umirajoči ogenj in odvrnila:

»Ne spim, Zalka. Odkar mi je pošlo zdravilo, ne spim. Najbolje mi je, če sem popolnoma mirna. Tudi zebe me manj tako. Glej, ogenj bo ugasnil. Prideni še nekaj drv!«

Zalka je položila šivanje na mizo in odšla iz hiše. V hipu jo je prepihal mrzli veter. Stisnila je roke k prsim, da bi se ubranila strupenega mraza in odbrzela k napol podrti drvarnici. Drobnji sneg ji je silil v oči, ušesa in za vrat. Jadrno je zgrabila naročaj drv in jih odnesla v izbo. Ko je ogenj zopet veselo zaplapolal, je počenila k njemu, da bi se čimprej ogrela. Bolna mati se je nemirno premaknila.

»Ali te zebe, Zalka?« je vprašala. Skrb in sočutje sta ji zasijala iz oči. »Ogrni si ruto in sedi bliže k ognju.«

»Rute še nisem zakrpala,« ji je odvrnila hčerka in si pomela roke, »pa saj bo kmalu dobro. V hiši ni mrzlo, le zunaj je strupen veter.«

Deklica je čez čas zopet sedla k delu. V izbi je ponovno zavladala tišina, tiktakanje ure jo je motilo, pokanje gorečih drv in pritajeno vzdihovanje bolnice.

Zalka je končala krpanje. Ogrnila si je popravljeno ruto, naslonila glavo med dlani in se zazrla skozi okno. Snežilo je neprestano. Vsa pokrajina je bila zastrta v gost, bel pajčolan, ki ga je spletal veter iz drobnih snežink. Komaj nekaj korakov od hiše je bilo razgleda. Vse drugo je utonilo v meglo zimskega dne. Težka puščoba je legla na zemljo. Zalka se je čutila neizmerno osamljeno. Dva tedna že ni prišla iz hiše. Ko je bila mati zbolela, je morala ostati doma. Sicer pa v tem vremenu itak ne bi mogla v šolo. Predaleč je bilo. V takem snegu bi hodila dve uri in še več. In zima se je komaj začela. Poleti pač, poleti je bilo prijetno. Z materjo sta šli vsak dan skupaj v dolino, mati v trg, k bogatemu posestniku na delo, Zalka pa v šolo. Po pouku je šla k materi na polje, se igrala z gospodarjevimi otroki, pod večer sta se zopet vrnila v tihi dom vrh hriba. Zima je ukinila vse to. A vse bi še

bilo dobro, če bi le mati bila zdrava. In čez dva dni je sveti večer. Še vsako leto sta ga z materjo skromno obhajali. Letos, kakor kaže ne bo nič, če se materi ne izboljša.

Hipoma je Zalki padla rešilna misel v glavo. Sunkoma je vstala, naložila na ogenj nekaj drv in sedla na posteljo, materi k vznožju.

»Čujte, mati,« je rekla, »čez dva dni bo sveti večer.«

»Vem, dete.« Mati se je grenko nasmehnila. »Žalosten sveti večer bo to.«

»Pa ne bi smel biti,« je odvrnila Zalka.

»Nič zato, hčerka,« jo je tolažila bolnica. »Odkar je France odšel v Argentinijo, nisem nikdar v veselju praznovala božiča. Na Franceta morava misliti. Bogve, v kakšni bedi bo on obhajal praznike.«

Zalki je bil brat tuj. Saj je bila komaj dve leti stara, ko je bil odšel v tujino. Vendar ji je bilo težko, ko je videla, da se mati muči z mislijo nanj.

»Dolgo že ni pisal,« je pripomnila.

»Pol leta že.« Materi so se zaiskrile solze v očeh.

»Ne jokajte, mati!« je rekla. »Storila bom vse, kar je v moji moči, da najin Božič ne bo preveč žalosten.«

Mati se je nasmehnila skozi solze:

»Kaj boš storila, revica?«

»Če se jutri zvedri,« je odvrnila Zalka, »pojdem v dolino. Šla bom h gospodarju in ga prosila, da mi posodi toliko denarja, kolikor ga potrebujem za zdravilo. Pa vam bo odleglo do svetega večera. Zdravi morate biti, mamica!«

Sklonila se je k materi, jo objela in poljubila. Bolnico je ganila hčerkin požrtvovalnost, vendar ji je resno svetovala, naj v tem snegu ne hodi iz hiše. Lahko kje obtiči in zmrzne, ali se prehladi in zboli še ona. A Zalka se ni dala pregovoriti. Tako dolgo je moledovala, da ji je mati dovolila.

Snežilo je še ves naslednji dopoldan. Zalka je bila v skrbeh, da njen načrt ne pade v vodo. Žalostno se je ozirala v zimsko nebo, ki je neprenehoma sipalo snežni prah na zemljo. Kakor bi narava slišala Zalkine želje, je proti poldnevu pričel sneg naletavati vedno redkeje, dokler ni popolnoma nehala snežiti. Debela odeja zimskih oblakov se je raztrgala. Veter se je zaobrnil in cefral mrzlo meglo v tisoče kosov. Skozi reže v oblakih je posijalo hladno zimsko sonce in v tisočerihih biserih odsevalo z drevja.

»Zdaj pojdem, mati!« je rekla Zalka, nataknila čevlje iz surovega svinjskega usnja ter zavila glavo in prsi v topel volnen robec.

»Pa pojdi v božjem imenu,« ji je odvrnila mati. »Glej pa, da te ne doteče noč. Hiteti moraš. Naveži si krplje, da boš laže hodila. V drvarnici morajo nekje biti.«

Deklica je stopila iz bajte in zaklenila vrata za seboj. V drvarnici je poiskala stare, zaprašene krplje, si jih navezala in se spustila po bregu navzdol.

Zavila je v gozd. Nikjer nobene sledi. Sveti mir je vladal v šumi. Le včasih je zvezdava sinička z drobnim glaskom opozorila, da je v zasneženi šumi vendar še nekaj življenja. S snegom obložene veje so se sklanjale nizko k tlom. Kadar je s katere zahrumelo sneženo breme,

je odmevalo med lesom s pošastnim glasom. Ko je zopet vse utihnilo, se je pogreznil gozd v še skrivnostnejši molk.

Dolga je bila pot skozi šumo. Kar oddahnila se je Zalka, ko je zopet prišla iz gozda in zagledala v dolini pod seboj trške kočee. Večselo se je dvigal sivkasti dim proti nebu. Jata vran se je spreletavala med golimi, s snegom obloženimi sadovnjaki. Dvoje sani je brzelo po dolinski cesti. Zvončkljanje kraguljčkov je bilo slišati prav gori v breg. Zalka je stopila hitreje. Skoraj stekla je. Kmalu je bila na cilju.

Odprla je težka vežna vrata največje hiše v trgu. Med tem, ko si je v veži razvezovala krplice in otresala sneg s čevljev, ji je iz kuhinje udaril v nos duh po poticah, prekajenem mesu in klobasah.

Izza priprtih vrat je pogledala okroglolična gospodinja. Kar žarela je v obraz od priprav, ki jih je zahteval bližajoči se božič.

»Moj Bog!« je vzkliknila. »Ti Zalka si prišla! Pa v takem snegu!«

»Dober dan!« je pozdravila Zalka.

»Kar v hišo stopi. Kako pa je z materjo?«

»Slabše. Še vedno je v postelji.«

»Eh, sirota! Slabe praznike bosta imeli. No, le stopi v izbo pa se malo pogrej. Koj se vrnem.«

Zalka je stopila v prostorno izbo. Prijetna toplota je dihala od velikanske krušne peči. Na klopeh ob njej in na peči sami so se igrali gospodarjevi otroci. Pozdravili so deklico z glasnim kričanjem. V hipu so se gnetli krog nje in jo izpraševali, kako si je upala v takem snegu iz hiše. Še mali Joško je bil radoveden, če je zunaj res tako »jelik snek«.

»Res, pogumna si, Zalka,« je pritrdil tudi gospodar izza velike javorove mize. »Kaj te je v tem mrazu privedlo k nam?«

»Veliko prošnjo imam do vas. Mati še vedno leži. Bolezen se ji je zopet poslabšala, odkar ji je pošlo zdravilo. Rada bi, da bi ji vsaj za praznike odleglo. Kupila bi ji zdravilo, a nimam denarja. Prosim, bodite tako dobri in posodite ji nekaj novcev, da ga ji kupim. Ko ozdravi, vam z delom povrne, ali pa vam vrnem jaz pri obiranju hmelja. Prosim vas, ne odbijte mi te prošnje.«

»Eh, kaj bi tisto,« je zamrmral gospodar. »Koliko bi rada?«

Ko mu je Zalka povedala vsoto, je odšel v kamro in se kmalu vrnil s potrebnim denarjem.

S solzami v očeh se mu je Zalka zahvalila. Izpolnila se ji je najsrčnejša želja zadnjih dni. Krčevito je stisnila denar v pesti, kakor bi se bala, da ji zbeži. Hotela je čimprej oditi, kupiti zdravilo in ga nesti materi. Na izbinem pragu je butnila v gospodinjino. V zadregi se ji je nasmehnila.

»No, ali se tako mudi? Kam pa že bežiš?« jo je vprašala žena.

»Po zdravilo za mater grem,« je hitela Zalka, »a nato domov. Mudi se mi. Bojim se, da me ne doteče noč. Gori k nam je daleč. Pa zbogom!«

»Srečno! Mater pozdravi!« je naročila gospodinja. »Ono le košarico vzemi tudi s seboj. Nekaj sem vama dala za praznike.«

Veselo je Zalki utripalo srce, ko je v lekarni kupila rešilno zdravilo in stopila iz trga proti hribu. Le kako se je vse srečno izteklo! Materi bo bolje in še za praznike sta preskrbljeni. Radovedno je dvignila beli prt iznad košarice. Steklenica vina, vogal potice in kos dišečega prekajenega mesa so se ji nasmejali nasproti. Hej, kako bo mati

vesela! Zalka je kar v hipu hotela biti doma. Hitela je, kolikor je mogla. Kmalu pa je spoznala, da z naglico nič ne opravi. Kar sape ji je zmanjkovalo in morala je stopiti bolj počasi.

Prišla je v gozd, se spotaknila in — padla.

»Ah, kako sem nerodna!« je vzkliknila in se s težavo zopet skož bacala na noge. S skrbjo je pogledala v košarico, če ni morda strla steklenice. Nič se ni zgodilo. Zadovoljna je nadaljevala pot. Šele takrat je opazila, da je že nekdo šel pred njo, a brez krpljev. Videla je globoko udrte sledi moškega čevlja. Najbrže je bila prej stopila v eno izmed teh udrtin in padla. Mož, ki je šel pred njo, je bil po vsej priliki pijan. Drugače njegova sled ne bi bila tako kačasto zavita. Tudi v sneg bi ne sedal in padal tolikokrat. Bogve kdo je bil. Nihče ne hodi v taki zimi v hribe in še brez krpljev. Kam neki je namenjen. Napenjala je oči, da bi skozi drevje koga ugledala, a zaman. Le skrivljena sled je šla po šumi točno po njeni poti. Pa ne, da bi kdo šel k njim! Nikogar nista pričakovali z materjo. Zalko je v hipu mrzlo spreletelo. Morda je kak razbojnik. Strahoma se je ozrla krog sebe, a v gozdu je bilo vse tiho in mirno. Postala in prisluhnila je. Nič! Nikakega glasu! Morda pa neznanec ni bil namenjen k njim. Videla bo, ko pride iz gozda. Zopet je stopila hitreje. Pričelo se je mračiti...

Mrzla zimska noč je ležala nad pokrajino, ko je dospela iz šume. Vse pobočje gori do domače kočice se je lesketalo v siju hladnega prvega krajca, ki je visel na zamolklo modrem nebu.

Zalka se je globoko oddahnila. Sled čudnega neznanca se ni vzpela v pobočje, temveč zavila je na levo ob gozdnem parobku. Olajšana je hitela naprej v breg, kjer je že videla temno senco domače kočice. Mati jo gotovo že težko pričakuje. Kako bo pač vesela, ker se ji je vse tako lepo posrečilo. Hipoma pa je deklica zopet obstala in prestrašeno vzkliknila. Sem z leve, povprek po pobočju, se je zopet pokazala zagonetna sled in se v krivuljah vila gori proti domu. Če se le materi ni pripetilo kaj hudega! Le kdo, kdo je prišel k njim? Samo ta misel ji je kljuvala v možganih, ko je zopet hitela proti domu.

Nedaleč od praga je ležalo v snegu nekaj velikega, črnega, hlodu podobnega. Zalka je opazila ležati pred seboj — človeka. Prestrašeno je zakričala, ko brez uma planila v hišo in zaklenila za seboj.

»Kaj je, Zalka?« je začula iz teme materin glas. To jo je nekoliko potolažilo, a glas se ji je še vedno tresel, ko je pretrgano odgovorila:

»Zunaj — pred pragom — leži — neki moški.«

»Za božjo voljo!« je kriknila mati in s tresočo roko prižgala brlivko, stoječo na oknici poleg postelje.

Zalka je postavila košarico na ognjišče, planila k materi in v zmedenih stavkih povedala vse, kar je doživela.

»Hitro poglej, kaj je s tem človekom,« je odvrnila mati, »ali je še živ, ali mrtev. Sama bi šla, a saj vidiš, da ne morem vstati.«

»Bojim se!« je zajokala Zalka.

»Kaj se boš bala!« jo je tolažila mati. »Hudoben človek ne more biti. Kaj bi pri nas iskal, ko nič nimava. Najbrž je kak drvar, ki je zašel in omagal v snegu. Morava mu pomagati, da ne zmrzne. Le vzemi luč in poglej, če je živ!«

S tresočo roko je Zalka prijela svetiljko in odšla iz kočice. Kmalu se je zopet vrnila in rekla še vedno vsa zasopla od strahu:

»Živ je! Pogledal me je in celo nekaj zašepetal, a ga nisem razumela. Kaj naj storim z njim?«

»Nalij kozarec vina, ki si ga prinesla s seboj. Daj mu ga piti. To ga bo gotovo poživilo,« je svetovala mati.

Zalka je ubogala. Postavila je svetiljko v sneg pokraj neznanca, mu privzdignila glavo in nastavila čašo na usta.

Neznanec je pil v dolgih, počasnih požirkih. Medtem ga je Zalka opazovala in ugotovila, da ne more biti nikak hudobnež. Bil je oblečen v lahko, že dokaj oguljeno, poletno obleko. Suh, izčrpan obraz mu je obraščala redka, mehka brada. Mlad je še bil.

»Hvala!« je rekel, ko je izpil. Vino ga je poživilo. Napol se je dvignil in zaprosil: »Pomagaj mi vstati!«

Pomagala mu je na noge. Brez besed se je opotekel h koči in stopil v izbo. Tik za njim je šla Zalka s svetiljko. Mož se je obnemogel naslonil na podboje. Tedaj se je dvignila tudi mati. Naslonila se je na komolce in se zazrla v prišleca. Oči so se ji razširile, lahna rdečica ji je šinila v lice in en sam krik se ji je izvil: »Sin! France!«

Omahnila je v vzglavje.

Šele tedaj se je Zalka zavedla, da je rešila lastnega brata.

Dolgo so tisti večer bedeli, zakaj dolga je bila povest Francetovega trpljenja. Nič ni prinesel s seboj iz tujine, a zavest, da je doma, mu je vlila novih upov za bodočnost.

»Mati,« je rekla Zalka, ko so se spravljali spat, »zdravilo morate vzeti, sicer ne boste ozdraveli.«

»Ah, Zalka!« je vzdihnila mati, »sedaj, ko se je vrnil France, bi ozdravela tudi brez zdravila.«

Tako veselega božičnega večera, ko tisto leto, Zalka do tedaj še ni bila doživela.

Olaf Globočnik: Tepežkanje

ZAKLAD NA SEMIČU

Nad Semičem je vrh Semenič. Že davno je tega, odkar se je tam gori košatilo lepo grajsko zidovje. Bogati grofje so prebivali v njem. Danes je od tega gradu ostala samo še razpadlina. Pod razvalinami je prepad, ki nima dna. Semičani pa pripovedujejo, da ta prepad ni od vavek, ampak da je nastal iz globoke dráge. Vsako zlo gre za dobro, vsak gospod ima svoj nos, pa so tudi Semičani nekdanj vedeli, da je nekje v bližini razpadlega gradu zakopan zaklad.

Jezika ne bolijo noge! Pripovedka o zakopanem zakladu je krožila okoli pastirjev, kakor majolika okoli pivcev v zidnici...

Zgodilo se je, da sta dva semiška pastirčka pasla goved na bogatih pašnikih zelenega Semeniča. Goved je zašla v drágo in se pasla po njenih rebrih. Nista hotela pastirčka vračati živine pa sta si kar na dnu kotanje zakurila in pekla krompir. Ko sta brskala po žerjavici, sta začutila pod prsti kamenito ploščo. Spomnila sta se na pripoved o zakladu in brž je mlajši vrgel na kamen žegnano svetinjo. Potem pa sta oba skušala dvigniti pokrov in priti do zaklada.

Pojde na jakost, bi i krave zajce lovile! Vedela sta to pastirčka in stekla sta v dolino oznanit srečno najdbo.

Vsi Semičani so zdrveli v goro. Še najstarejšemu dedku med njim ni dala radovednost ostati doma. Devet jarmov so vpregli v težke rebrne, da bi nanje naložili zaklad in ga potegnili iz drage. Ko so se pripravljali k važnemu delu, jih je opomnil dedek:

»Božja je najjačja! Na to mislite in nič ne govorite, ko boste revali zaklad. Nič ne govorite, pravim, dokler ne bo zaklad iz drage. Molčite in ne vzklikajte od sreče, ko boste prišli do zaklada. Kdor grada ni videl, se svinjaku čudi...!«

Z osupljivo naglico so možje nagnali vole in voz v drago in — dvignili so pokrov; toliko zlata je blestelo na dnu, da so možaki nekaj časa samo srepeli vanj od nenadne sreče... Potem so skoro vsi hkrati položili kazalec na ustni in si mežikali...

Brž so naložili zlato na voz — zvrhane rebrne ga je bilo — in brez glasu pričeli ščipati vole, da so potegnili.

Mladarija — bedarija! Ko je prvi par volov prišel iz drage, je mlad gospodar, ki je bil pri jarmu pozabil, da je vsa ostala vprega še vedno v drági, pa je v prekipavajočem veselju zakričal:

»Hej, možaki, srečni smo! Živio, zdaj pa imamo zaklad!«

Prva sreča — prazna vreča! Čim je mož to spregovoril, so se rebrne odtrgale od vprege in z grozanskim truščem zgrmele po rebri v prepad, ki je pri tisti priči zazijal na dnu drage...

»Molči!« so zarjuli ostali, toda bilo je prepozno.

Oni gori pa se je kresnil po čeljusti in zavekal:

»Joj, žaba ni za lešnike!«

Še nekajkrat so poizkusili Semičani dvigniti zaklad, toda kdo bo šel v prepad, kamor pada kamen dolge tri ure?

Drug na drugega so se takrat jezili, in še danes se Semičani radi skregajo pa tudi stepejo za izgubljeni zaklad.

RUDARJEV OTROK

Druge poleg druge stoje, male, nizke hišice. Slične so kot sestra sestri. Tu se je rodil Videk. Te hišice imajo začrnele, sajaste izbe. So spalnica, kuhinja, jedilnica, pralnica in drvarnica, vse obenem. In tu je stala Vidkova nova zibelka.

Na belih blazinah je ležalo njegovo telesce, ročici sta nemirno iskali v zraku: — »A a a!« —

Videk je rasel... V tesnobi štirih očrnelih sten in v varstvu nizkega sajastega stropa. Z njim je rasel njegov smeh, radosten in topel. Nikoli ni jokal. Če je mati prala, šivala, kuhala ali likala, je tiho ležal v zibelki in dolge ure občudoval velike, rdeče papirnate rože na ogledalu, ali pa z očmi sledil muham, ki so se brenčec lovile po steklu in se smejal: — A ha aa!

Ko je shodil, je postal njegov smeh še bolj glasen, še bolj prisrčen. Sedaj je bila njegova vsa izba. O, koliko skrivnosti je bilo v njej, za katere niti atek in mama nista več vedela. Koliko tajnosti se je skrivalo med tistimi tesnimi štirimi stenami. Mali Videk jih je odkril vse. Stare, polomljene žlice, preluknjani lonci, drobci pre-moga, trske, klobki, škatlje, vse to je privlekel mali izpod postelj in omar na beli dan, — vse to so mu bile čudovite igrače, s katerimi se je igral ves dan. Ko pa so v mraku zatopotali koraki po kamenitem tlaku v veži, je pustil igrače in potegnil mater za krilo: — Ata, ata!

In ure potem so bile najslajše, najradostnejše zanj. Očetu je jezdil na kolenu in se igral z njegovimi rokami, z gumbi njegovega suknjiča, z jekleno verižico na uri in se smejal, smejal, da se je njegov srebrni smeh odbijal od sten in prodiral skozi zaprta okna.

Še mama in atek sta se smejala, kot v davnih, otroško brezskrbnih dneh. V tisti blaženi uri sta pozabila na vse črne, glodajoče skrbi. Vsa trudnost in grenkoba je vtonila v radostno sijajočih otrokovih očeh.

Atek in Videk sta se igrala. Atek je nagnil glavo, zaprl oči in rekel: — Atek je umrčkal!

Videk je že poznal to igro. Z glasnim smehom je prijel atka za nos, se povzpел k njegovemu ušesu, zaokrožil rožna usteca in zaklical: — Atek, zbudi se, Videk kliče!

In ko je atek nenadoma odprl oči in hlastnil po njegovi ročici: »ham ham,« se je mali še glasneje zasmel.

Tako so hitela leta. Štiri leta. Vidku se je odprl še širji svet. Iz izbe v vežo, iz veže na cesto do sosednjih vrat, kjer je gospodinjala teta Marta, ki je imela petero deklíc in troje dečkov. S temi se je Videk odslej igral. Vse svoje čudovite igrače jim je prinesel. Skupaj so se igrali, skupaj smejali, veselo, brezskrbno, in skupno so v mraku čakali črnih, sajastih mož, svojih dobrih ljubih očetov.

Nekoč pa so se vrnili možje čudno žalostni in Vidkovega atka ni bilo med njimi.

Mrko, brez besed so krenili možje, naravnost proti vratom Vidkovega doma. Videk jim je tiho sledil. Mati je stala pred ognjiščem. Ko so vstopili, je prebledela in z zamolklím krikom omahnila.

Dolga, dolga je bila tista noč. Sveča je motno brlela in slabo razsvetljevala mračno izbo. Materino telo je podhrtevalo v pritajenem ihtenju. Videk je ležal v njenem naročju. Oči so ga ščemele. Nagnil je glavo na njeno ramo in zaspal. —

Prebudil se je v svoji postelji v poznem jutru. V sobi je bilo polno ljudi. Nekje iz temnega kota se je čul materin jok. Na postelji je ležal nekdo. Okoli njega so nasuli rož in prižgali velike sveče. Videk je vedel, da mora biti to njegov atek. Sedel je v postelji in gledal ljudi. Žene so se sklanjale nad njim in ga božale pomilujoč:

— Ubožec, sirotek, atek ti je umrčkal!

Videk je molčal in ni zajokal. Bil je ves srečen, da je le atek zopet doma. Vedel je, da zna on zbuditi atka, če umrčka. Kadar so se igrali, da je atek umrčkal, ga mama nikoli ni znala oživeti. To se je posrečilo samo Vidku, in se mu bo tudi sedaj. Ali bo vesela mama, ko bo atek vstal in smeje »ham ham« hlastnil po njegovi roki.

Videk je zlezal iz posteljce. Ljudje so tolažili mater in se niso več menili zanj. Pristavil je pručko, stopil na njo in se vzel na postelju k atku: — Atek, atek, Videk kliče!

Toda atek se ni zganil. Ni se zasmel, ne hlastnil »ham ham« po njegovi roki.

— Atek, atek, Videk kliče! je ponovil mali glasneje in ga poljubil na lice. Bilo je čudno mrzlo, da se je odmaknil in zastrmel v njegov obraz. In tedaj mu je mlado srce v grozi zastalo za hip.

Šele zdaj je natančno videl očetov obraz. Ne, tak ni bil atek nikoli, ko sta se igrala, da je umrčkal. Ves prestrašen je še enkrat zaklical z jokajočim glasom: — Atek, atek, zbudi se!

Atek se ni zbudil. Takrat se je vsa nada, da bo zopet zbudil atka, zrušila v njem. Tekel je k materi in zajeceljal:

— Mamica, mamica, atek je umrčkal, atek je res umrčkal!

Krčevito se je oklenil materinega vratu in brezupno zajokal...

VENCESLAV WINKLER:

PREDZIMSKA

*Snoči so pale tri zvezde z nebes,
omahnila prva k dolinskim vodam,
druga ugasnila v cerkniški les
in tretja zletela je k našim goram.*

*Vas je umrla. Lesovi šume.
V oblakih se sonce megleno smehlja.
V bregu samotne sekire zvene.
Pritajeno morje dreves trepeta.*

*Oče z nagubanim čelom hiti
in vozi krclje po razritih poteh.
Med ostrnicami burja ječi.
V zamišljenih meglah nabira se sneg.*

NAŠI * MOŽBE

ANTON PODBEVŠEK:

TONE KRALJ

Marsikateri izmed Vas ima največje veselje z risanjem in se tega predmeta najbolj veseli. Še svoj prosti čas porabi za to, da nadaljuje doma v šoli započete risbe in pa, da še kaj novega nariše. Pri risanju Vam ni nikoli hudo ostati v šoli še preko pouka in mnogo hitreje Vam mine čas kot pri drugih predmetih. Kakšno veselje, če Vas učitelj pohvali v šoli in Vas postavi za vzgled vsem drugim, češ le pogledjte, takole se riše...

Slikar in kipar Tone Kralj, o katerem Vam hočem napisati par vrstic k slikam, ki jih prinaša »Naš rod,« je že v ljudski šoli, ko je bil še Vaše starosti, vzbujal s svojimi slikami veliko pozornost. Učiteljica, ki je učila Toneta Kralja v Dobropoljah na Dolenjskem, kjer je Kralj doma, se še prav dobro spominja, kako ga je o vsaki priliki, ko je razlagala otrokom nazorni nauk, poklicala k tabli, na katero ji je vse živali in še druge stvari tako živo narisal, da se mu je čudila ona sama in da so bili navdušeni vsi njegovi sošolci.

Jezus pri zadnji večerji (spredaj slikar Tone Kralj)

Velika oljnata slika, last Dravske banovine, razstavljena sedaj na mednarodni razstavi v Padovi

Sv. Frančišek pridiga ptičkom

Zato pa je Tonetov oče bolj upošteval sinov talent in mu je skušal pomagati, da doseže svoj cilj: izšolati se za velikega slikarja in kiparja. Ko je izbruhnila svetovna vojna in je moral tudi Tone kot 18letni mladenič obleči vojaško suknjo, se je že zdelo, da ne bo nikdar dosegel svojega cilja. Zakaj mamlakaferi se je vrnil živ in zdrav iz strašnih bitk. Bil pa je Tone eden izmed onih redkih, ki so se vendarle vrnili, pa še z bogatimi izkušnjami.

Hitro je dokončal potrebne šole, med šolanjem pa je že razstavil svoja dela in dosegel velike uspehe. Že pri teh prvih razstavah je vsakdo lahko opazil, da slika najrajši prizore, ki izražajo žalost in trpljenje. K temu je gotovo veliko pripomogel strašni vojni čas, v katerem je doraščal.

Tonetu Kralju so zgodbe svetega pisma zelo pri srcu. Zato je prizore iz njih vedno rad upodabljjal. Začel je dobivati naročila za cerkve in tako se je zgodilo, da je dosedaj preslikal že sedem cerkev. Zadnja je bila cerkev v tržaškem predmestju na Katinari. Križev pot v tej cerkvi, ki ga predstavljajo velike oljnate slike, je tako čudovito lepo izdelan, da ga hodijo občudovat poleg domačinov tudi

Tone Kralj rad pove, da je nardarjenost za slikarstvo in kiparstvo takorekoč v družini. Njegov oče je na primer izdelal, ko je bil še mlad, toliko kipov, da so mu jih krošnjarji prodajali po svetu. Še sedaj imajo pri hiši razpelo, ki ga je izrezljal oče, in to tako izrazito, da se je Tone po pravici čudil. Oče je bil vendar samouk. Da bi mu koristilo, če bi šel v šolo k nekemu ljubljanskemu slikarju, je prav dobro čutil. A ded ni imel razumevanja za njegove želje in mu je prekrizal vse račune s temi besedami: »Jaz sem kmet, pa ostani še til!« In tako je moral ostati doma.

Jezusa neso v grob

Velika oljnata slika iz katinarske cerkve v Trstu

tujci od blizu in daleč. Sodba vseh je ta, da si lepšega križevega pota skoraj ni mogoče misliti.

Slikar Tone Kralj ni znan le v domovini, temveč ga poznajo tudi v Avstriji, na Češkem, v Nemčiji, v Belgiji, Angliji, Franciji, Italiji in v Zedinjenih državah v Ameriki. V vseh teh državah je že razstav-

Jezusovo rojstvo
Risba na kamnu

ljal. Zdaj je 32 let star in nam bo gotovo dal priliko še mnogokrat občudovati svoja dela, ki jih ustvarja brez prestanka.

Veliko slik Toneta Kralja je takih, da bi jih tudi Vi otroci z razumevanjem občudovali. Še mnogo bolj pa boste spoznali vrednost njegovih del, ko postanete starejši in se boste začeli sami brez pomoči odraslih zanimati za dela velikih ljudi, kakor so prav umetniki.

Največjo srečo prinašajo pač le ti!

DR. OSKAR REYA:

NOVO LETO NA ŠVICARSKEM LEDENIKU

V Švici, kjer se srečata Prednji in Zadnji Ren ob vasici Reichenau v kantonu Graubünden, se dvigajo na levem bregu alpski vrhovi Glanerske skupine. V tej skupini kraljuje najvišji vrh Piz Segnes, visok 3125 m. Začasa lanskih božičnih počitnic priredila je neka nemška družba smučarsko ekskurzijo (izlet) v ta predel Švice. Ekskurzija je trajala od 26. decembra do 6. januarja. Družba si je nadela ime ekskurzija in člani se imenujejo ekskurzijanci. Izdajajo svoj mesečnik, ki se tudi imenuje »Ekskurzija«. Ta časopis mi je po naključju prišel v

Ledenik in vrh Vorab 3030 m

roke in ker sem uvidel, da doseza ta organizacija s skromnimi sredstvi velike uspehe, sem sklenil, da se ji pridružim.

Družba prireja vsako leto štiri večje ali manjše, po več dni ali tednov trajajoče izlete. Začasa božičnih in velikonočnih počitnic jo mahnejo najraje s smučkami v Švico, o binškoštih priredijo par dni trajajoč izlet z zložljivimi čolni po kaki nemški reki, vsako poletje pa gredo na najmanj en mesec trajajoče veliko potovanje, najraje v neobljudene kraje. Tako so že parkrat preživeli poletje v Laponiji, na polotoku Kola in na Kavkazu. Pri tem se omejuje le na najnujnejše izdatke in živijo na najskromnejši način. Spijo na prostem v šotorih in si kuhajo sami. Ekskurzija šteje včasih do 150 ljudi obojega spola in je porazdeljena v skupine. Vsako skupino vodi načelnik, vsi pa so podrejeni glavnemu vodji profesorju Brecht-Bergenu.

Vse je po vojaško urejeno. Zjutraj morajo vsi vstati ob določeni uri na klic trobente. Takoj ko skočijo z ležišča, se vrši na prostem četrt ure trajajoča prosta telovadba. Pri tem mora biti gornji del telesa popolnoma gol. Nato sledi jutranje umivanje in čiščenje, potem zajtrk, navadno kakao s kruhom, maslom ali marmelado. Sledi izletni program (načrt) tistega dne. Doma v taboru ostanejo le službeno pridržani ter kuharji s pomočniki. Pomočniki se vsak dan na novo določijo. Tudi mene je doletela ta čast, lupil sem krompir in rezal čebulo. Nekako ob eni se izletniki vrnejo in dobe preprosto, vendar izdatno kosilo. Navadno gosto krompirjevo ali fižolovo juho ali iz kakega drugega sočivja. Vsak si zajame po mili volji in si odreže primeren kos kruha. Vsak nosi s seboj pripravno kovinasto posodo in žlico, ki ju mora po vsaki jedi sam pomiti. Po enournem odmoru morajo biti pripravljeni za popoldanski izlet, ki traja navadno do mraka.

Sedlo Segnes s kočo

Nekako ob sedmih dobe večerjo, ki jo smatrajo kot glavno dnevno jed in ki obstoji zato iz dveh delov. Najprej juha in potem meso s prikuho. Po večerji se ob čaju vrši splošna zabava. Nekateri kvar-tajo, drugi čitajo, tretji prepevajo ob spremljevanju kitar in orglic. Takoj po večerji vstane vodja Brecht-Bergen in graja nedostatke tistega dne ter pohvali, kar je hvale vredno. Vedno poudarja, da mora med nami vladati »ekskurzijijski duh«, to je preprostost, skromnost in tovarštvo. Istočasno napove tudi program naslednjega dne. Najkasneje ob desetih mora biti že vsak na svojem ležišču. Tak je red enega dne, ako ni določena kaka celodnevna tura.

V letošnjih božičnih počitnicah se je družba g. Brecht-Bergena napotila v švicarski kanton Graubünden in si je za svoj glavni stan izbrala vasico Flims ob vznožju Piz Segnesa. Flims je letoviščarski kraj in ima več hotelov, ki pa so pozimi zapuščeni. Podstrežje enega izmed hotelov si je Brecht-Bergen izposodil za svoje ljudi. Tu smo spali po vojaško na tleh na slamnjačah v dveh oddelkih. V prvem moški, v drugem ženske. Vsak si je moral prinesiti seboj odejo ali spalno vrečo. Bilo nas je okrog 150 smučarjev, med njimi okrog 60 deklet. Največ je bilo študentov, vendar tudi mnogo uradnikov.

Izleti in ture so bile organizirane po sposobnosti članov. Začetniki so se vežbali le po bližnjih planotah, naprednejši so se že upali na

manjše vrhove, dobri smučarji, predvsem pa vztrajni, so prirejali visoke ture. Kot prvo turo si je izbrala poslednja grupa ledenik in vrh »Vorab«, visok 3030 m. Iz Flimsa traja tura dva dni, in sicer smo se napotili prvi dan do sedla Segnes, kjer stoji kočica. Tam smo prenočili in odšli drugega dne proti vrhu. Radi silovitega snežnega viharja in ostrega mraza nismo dospeli na vrh. Zmrznila mi je voda v planinski steklenici v nahrbtniku in konci čevljev. Prstov sploh nisem čutil niti na rokah niti na nogah. Ko smo prisluščali zopet v zatišje, sem vrtel roke po zraku in bingljajal enkrat z eno potem z drugo nogo, da bi čim prej privedel kri zopet v premražene prste. To sem kmalu čutil po pekočem in žgočem zbadanju. No, to pa ni trajalo dolgo. Kmalu so prsti zopet oživele in bilo je vse dobro. Kljub temu, da nismo bili na vrhu, vendar smo bili zadovoljni, ker smo imeli nebeško vožnjo nazaj. Dolga in razmeroma položna pobočja po globokem in suhem

Skupina Tschingelhörner poleti

pršiču. V splošnem so planine v tem delu Švice pripravnejše za smučanje kot naše. Pobočja niso tako strma in zaradi večje višine je zmeraj dovolj suhega snega.

Druga tura je bila določena na Piz Segnes. Na Silvestrov večer smo prispeli v kočico na sedlu. Bilo nas je petnajst. Zaradi Silvestra smo si privoščili sladoled iz kondenziranega mleka in snega. V lonec se zajame sneg in se zmeša s kondenziranim mlekom. Prilije se še nekaj ruma, nastrže nekoliko čokolade, orehov in lešnikov in doda par rozin. Vse se nato še enkrat dobro premeša in se končno postavi ven na mraz. V pol ure imate najboljši sladoled. Druga specialiteta je bil kompot iz mešanega suhega sadja. Nemški študentje imajo navado, da si vedno vzamejo na ture različno suho sadje, posušene marelice, breskve, češplje, smokve, rozine, lešnike, orehe in mandeljne. Vse to skupaj skuhamo da najboljši kompot; posebno je dober, če je mrzel.

Vodja Brecht-Bergen nam je dal s seboj tudi nekaj raket, ki naj bi jih spustili točno o polnoči v zrak. Iz Flimsa se namreč vidi daleč v gore naravnost do kočice na sedlu. Bila je jasna lunina noč, ko smo takoj po polnoči opazili v dolini pred našim hotelom prvo raketo. V pozdrav in voščilo smo jim odgovorili s svojimi raketami.

Drugega jutra smo se napotili na vrh Segnesa. Pot vodi preko položnega, 10 km dolgega ledenika naravnost pod strmi vrh. Najlepša je vožnja preko ledenika, ker so takrat vse razpoke zasnežene. Od petnajstih smo se napotili na vrh samo štirje. Radi strmine in spiha- nega snega smo si smučke odvezali in odšli peš proti vrhu. Na vrhu smo morali biti zelo oprezni radi sneženih streh, kajti južna stran je stena. Razgled z vrha je bil nepopisno krasen. Okoli in okoli gora pri gori in povsod lesketajoči se sneženi kristali v zahajajočem soncu. Diven je bil pogled na bližnjo divjo skupino »Tschingel-hörner«.

Po polurni zamudi na vrhu smo se vrnili k tovarišem in nato po krasnih smučarskih terenih preko ledenika nazaj v kočo. Drugega dne smo se vrnili po drugi poti nazaj v dolino srečni in zadovoljni, da nam je tura popolnoma uspela.

Crap Sogn Gion 2800 m

Sledil je enodnevni počitek. Nato smo 4. januarja naskočili, sicer nekoliko manjši, vendar v smučkem oziru nad vse krasen vrh »Crap Sogn Gion«, visok približno 2800 m. Po strmejši strani smo šli navzgor, po položnejši navzdol. Zvečer smo bili že zopet doma in s tem so bile naše visoke ture končane.

Na dan treh kraljev ob petih zjutraj smo se poslovili od prijaz- nega Flimsa in odsmučali po 12 km dolgi poti v dolino na železniško postajo Reichenau.

Omenim naj še nekaj krajev- nih imen. Narod v Graubündnu ni nemški, temveč retoromanski. Odtod zvenijo vsa imena roman- sko. Ljudje občujejo med seboj v retoromanščini, vendar obvladajo

vsi zelo dobro nemščino, ki jo tudi uporabljajo v občevanju s tujci. V kolikor se ne bavijo s tujskim prometom, so kmetje izključno živino- rejci. Ogledal sem si njihove hleve in živino. Vse je snažno in moder- no urejeno. Nikjer ne opaziš blatnih krav, kajti štrgljajo jih po dva- krat na dan. Neki posestnik mi je pokazal kravo mlekarico, ki daje po 18 l mleka na dan. Ljudje so mirnega značaja in nimajo niti naj- manjšega pojma, koliko smo morali mi pretrpeti v vojni. Po veri so luterani in katoličani, v Flimsu so sami luterani. Dalje proti Churu sem opazil tudi vinograde in pil švicarsko vino. Rdeče je in podobno našemu evičku.

V Churu sem se ločil od profesorja Brecht-Bergena in od vseh ostalih. Oni so se vrnili preko Züricha v svoj Rheinland, jaz pa preko Innsbrucka v Ljubljano.

ZA BRIDNE ROKE

PTIČJE HIŠICE

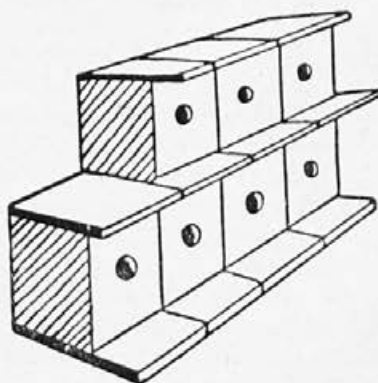
Zima je. Kdor nima toplega doma, trpi. Najbolj pa trpe oni, ki še doma nimajo in morajo prezimiti kar na prostem na mrazu. To so naše ljube ptičke, ki so ostale doma in niso odletele v južne kraje. Naredimo jim hišice, da bodo varne vsaj pred burjo in slabim vremenom! To ni težko.

Izdelali bomo hišice iz navadnih desk starih zabojev. Zabojne deske osnažimo, izvlečemo iz njih vse žeblje in jih postružimo, da bodo gladke in da si naši mali pevci ne bodo na njih kvarili lepe obleke. Na gladke deske prenesemo mere za posamezne dele iz načrta, ki smo si ga že prej narisali na papir.

Nato izžagamo z žago posamezne dele. Ako sedaj sestavimo posamezne dele, se morajo tesno prilegati drug drugega. Špranj in razpok ne maramo, saj hočemo vendar varovati ptičke pred burjo. Da izginejo tudi najmanjše špranje, si pomagamo najprej s klejem, nato šele pritrldimo dele med seboj z žebli. Najboljši žebli so iz medi, ker jih rja ne sne tako hitro. Pri zabijanju žebeljev pa pazimo, da ne bo kateri prikukal znotraj iz lesa. Ptiči bi se ob ostrini ranili. Če se nam pa vendar zgodi, da pokuka kje kaka konica žeblja iz lesa, jo zaobrnemo tako, da bo gledala v les. Sprednja deska ima luknjo. To je vhodna odprtina. Prevelika ne sme biti. Saj je hišica namenjena le malim pticam. Da je le malo večja kot naš dvanajski novec, pa bodo vse naše male ptičke brez truda smuknile v svoj domek. Pokrov in tla so nekoliko daljša. Pokrov naj varuje vhod pred snegom, na podu pa se bodo ptice ustavile, ko bodo priletele. Posamezne izdelane hišice pritrldimo drugo k drugi, da dobimo več sobic. Kajti tudi ptice žive rade družno.

Ko smo končali, obesimo hišico na kako steno v zavetju. Na našo hišo ali na bližnji kozolec. Za to vzemimo dva daljša žeblja in ju zabijmo v steno skozi les ob straneh hišice. Hišica bo še lepša in trdnjša, če jo prebarvamo z zeleno oljnato barvo. Barva pa se mora dobro posušiti.

Ako bo hišica stala na pravem mestu, bodo njene sobe kmalu polne čvrčočih gostov. To bo naše veselje in plačilo za naš trud.

IN VPRAŠANJA ODGOVORI.

KAKO NASTANE IN KAJ JE SNEG?

Odgovor: Vsi poznamo razno veselje, ki ga prinaša zima in vsi poznamo lepoto zasnežene pokrajine. Ali le malokdo je premišljeval, zakaj poleti dežuje, pozimi pa sneži. Sneg je zmrznjen dež. To vemo vsi. Ali vendar ni povsem tako. Sneg prav za prav ni zmrznjen dež, ker zmrznjen dež je toča.

Kaj je tedaj prav za prav sneg?

Nad nami je zrak. Ta zračni steber ima vse polno vodenih hlapov. Ako pade toplota na toplomeru pod ničlo, se vodni hlapi v zraku izkristalizirajo, t. j. izpremene se v kristale. Ali to se zgodi še preden

Snežni kristali

se izpremene hlapi v tekoče stanje (v dež). Ti kristali so sneg. Prvi kristali so zelo drobni. Novi vodni hlapi, ki na njih zmrznejo, jim dajo pozneje večjo obliko. Čim bolj mrzel je zrak, tem manjši so kristali, ki jih imenujemo snežinke; čim toplejši je zrak, tem večje so snežinke. To pa zaradi tega: v mrzlem zraku je manj vodnih hlapov kot v toplejšem. Kadar sneži v prav velikih kosmičih, vemo, da ne vlada prehud mraz in da bo sneg kmalu skopnel. Videli so že snežinke, ki so imele 12 cm premera.

Sneg se da stisniti. To ve najboljše tisti, ki se rad kepa. Ali ob hudem mrazu je vendar težko napraviti sneženo kepo. Kajti sneg se ne da stisniti v kepo in se mrviti. Tedaj škriplje sneg pod nogami. To škripanje nastane zato, ker so močno zmrznjeni kristali krhki in se drobje. Koliko vode da sneg? Izmerili so, da da steber 10 cm³ snega komaj 1 cm³ vode. Če sneg leži dalj časa, polagoma izginja, ker izhlapeva na površini in se tali na spodnji strani. Pod snežno odejo je razmeroma toplo, ker sneg zadržuje toploto zemlje. Isto nalogo vrši tudi naša obleka, ki zadržuje telesno toploto. Zato je tudi zrak mrzlejši, če sneg pokriva zemljo. Ko izgine sneg, je zrak mnogo toplejši. Zato je v krajih, kjer vlada večer led in sneg, tako mrzlo, kljub soncu.

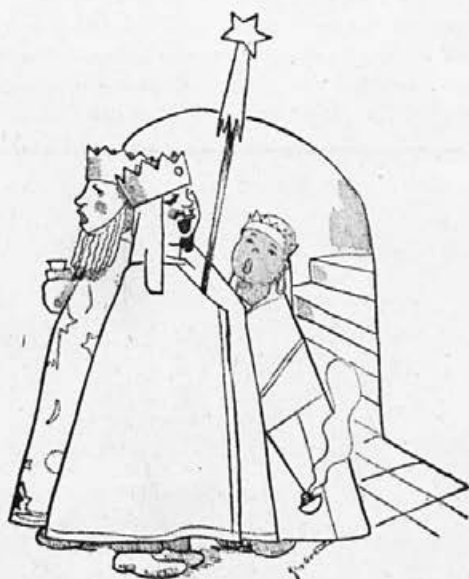
IŠČEJO ŽENINA

GRAJSKE NISO VEČ ŠLE V . ZATO SO SE UČILE DOMA V DRUGIH UMETNOSTI. STALE SO PO VEČ PRED , SI BARVALE USTNICE Z IN SI BRILE , DA JE BILA VSAKA BOLJ PODOBNA PUSTNI KOT . UČILE SO SE TUDI . KO SO SE NAUČILE VSEH , SO REKLE OČETU : „PRE-SKRBI NAM ŽENINA!“ OČE JE DAL NABITI NA GRAJSKA VELIK , DA IŠČEJO GRAJSKE ŽENINA. IN JE RES VSAK DAN PRIŠEL KAK SNUBIT. VSAKEGA SO POSADILI ZA IN GA POGOSTILI. ALI RAZVAJENE NISO BILE Z NOBENIM -ŽENINOM ZADOVOLJNE. EDEN JIM JE BIL PREVEČ

 , DRUGI PRED , TRETJI JE GRDO . ŽENINI SO
BILI ZELO JEZNI, KO SO ODHAJALI IZ , VSAK
JE ZUNAJ ZAGROZIL S : „ŠE ŽAL VAM BO, NEUMNE
 “. NEKEGA DNE PA SE PRED GRAJSKIMI
USTAVI MLAD Z LEPO V . USTAVI SE IN
MILO . GRAJSKE TEČEJO K IN ZAVPI-
JEJO: „OČKA , TA BO NAŠ ŽENIN!“ OČE
POKLIČE PEVCA V IN GA POSADI ZA . NA
 MU NALOŽE RAZNE IZBRANE JEDI. K SEDEJO
TUDI GRAJSKE IN ČAKAJO. BELKA SRAMEŽLJIVO
GLEDA V , ZLATKA GRIZE , ČRNOGLAVKA PA SI
ZAKRIJE Z NOŽICAMI IN KUKA SKOZI . TUDI
MATI PRIDE IN REČE GOSTU, LEPEMU : LE NIČ
SE NE BOJ. ALI LEPI NE VE KAJ BI. NAJRAJŠI BI
UŠEL IZ . ALI NE VE KAKO. PA PRITEČE MALA
 IZ LUKNJE IN ZBEŽI SKOZI ODPRTA . LEPI

 , NE BODI LEN, PLANE ZA . TEČETA PO .
 TAM NAJDE LUKNJO IN SE SKRIJE. LEPI
 PA VZAME Z GLAVE IN SE PRIKLONI: „TI SI ME
 REŠILA. MALA!“ PA ZBEŽI IZ . V PA SO
 TRI OD ŽALOSTI OMEDLELE, MATI JE JOKALA,
 OČE PA JE JEZNO ZGRABIL IN TEKEL K ,
 DA BI USTRELIL LEPEGA . ALI TA JE BIL ŽE ZAVIL
 S V .

(Se nadaljuje).

Olaf Globočnik: Sv. Trije kralji

Mladina piše:

KRALJEVIČU PETRU

*Zdravo, mladi kraljevič,
zdrav in čvrst si Sokolič,
imaš že sokolske hlačke
in si vpisan med junačke.*

*Peter tvoje je ime,
ded ga tvoj je nosil že.
On je hraber bil junak
vseh je Srbov bil prvak.*

Ozmeč Saša,
*zasebna realna gimn. v Lipi pri Beltincih,
Prekmurje.*

NESREČNI FILIP.

Tako je bilo z rajnim Filipom Zupanom. Dne 14. decembra je bil Filip ob osmih zjutraj že obuť in oblečen. Rekel je, da gre nabirat palčič in mah s svojo štiri-letno sestrico. Starši so jima branili, toda — zaman. Ko je šla njegova mama v hišo postiljat, je kar izginil brez sledu. Čez nekaj časa prihiti njegova sestrica vsa preplašena domov s klicem: »Filip se je ubil.

Hitro pojdite ponj.« Pretresljivo je jokala. Mati je sklicala vse domače in hiteli so po Filipa. Ko so pritekli k njemu, je bil že v nezavesti. Po glavi je bil ves potolčen. Ko je nabiral mah po skalovju, se mu je utrgala skala in telebnil je v globočino. Prinesli so ga domov, tam je umrl. Njegova duša je splavala v sinje oblake k pravičnemu Sodniku. Vsi domači so bili žalostni. Ko sem šla 15. decembra Filipa kropit, sem videla, da je imel usta in ušesa vse zamazane z vato in tik nad levim očesom dinar. Dne 16. decembra pa se je vršil pogreb. Pri pogrebu so bili vsi šolarji, saj je bil Filip učenec 2. razreda. Po pogrebu so šli njegovi starši žalostni domov. Če pa bi bil Filip svoje starše ubogal, bi bil še danes živ.

Tavčar Katarina,
učenka IV. razreda na Breznici.

LOJZKINA PUNČKA.

Šestletni sestrici Lojzki sem podarila punčko. Domov grede iz šole sem jo našla. Bila je majčkena, kot prstek na roki. Imela

Igralci igre „Rožica“ na Reki

je svetle očke, rdeča ličeca in majhna, okrogla usteca. To je bila Lojzka vesela te male punčke! Kaj početi z njo? Prvi čas ni vedela, kaj bi. Pa si izmisli modra glavica. Obleče punčko za krst. Mucka postavi zraven sebe za krstnega botra. A muc boter se ni zavedal tega imenitnega posla in zbeži pod mizo. Lojzka steče ponj. Našeška ga. »Boš ostal ali ne?« zavpije nanj. Potem je krstila punčko kar sama. S slino namaže punčkino glavo in moli zraven; »Sv. angel, varuh moj.« Potem jo je položila spat. Jaz sem jo tiho opazovala. In ko sem mami pripovedovala, so se tako smejali in jaz z njimi, da je bilo joj. Ko se je potem Lojzka več dni igrala z njo, je mala punčka umrla in pokopana je bila. Plut Micka, učenka IV. razreda v Semiču.

TRIGLAVSKA TURA.

Dan pred odhodom na Triglav mi je moj očka kupil turistovske čevlje. Težko sem čakal trenutka, ko se odpeljemo. Pred odhodom smo se vsedli v avto, ki nas je peljal v Mojstrano. Od tam smo krenili peš naprej. Prišli smo do neke turistovske okrepčevalnice. Tu smo popili nekaj kave in šli gledat slap Peričnik. Od tu smo šli naprej. Prišli smo do Aljažvega doma. Tu smo se malo okrepčali. Kmalu smo začeli plezati. Trdno sem se oprijemal klinov. Ob devetih zvečer smo bili že na Kredarici. Tu smo večerjali in šli spat. Spal sem zelo slabo. Drugi dan sem videl mnogo Angležev in Čehov. Kmalu smo se napotili proti vrhu Triglava. Čez eno uro smo bili že pri Aljaževem stolpu. Z Aljažvega stolpa žal nismo videli ničesar, ker je bila megla tako gosta. Če bi bil padel, bi se bil v meglo vjel. Tu smo čakali boljšega vremena, ker ga pa ni bilo, smo krenili nazaj proti Aleksandrovemu domu. Nato smo se malo okrepčali in šli naprej. Pod peščinami sem nabral nekaj planink, katere sem pozneje položil v Bohinjski Bistrici na grcb bratu Maleju. Zvečer smo bili že v koči Triglavskih jezer. Popili smo vsak eno kavo in šli spat. To noč sem spal kakor medved pozimi. Zjutraj smo se napotili proti izviru Savice. Tu smo dobili neki avto in se dogovorili s šoferjem, da

nas pelje v Bohinjsko Bistrico. Kmalu smo bili pri Bohinjskem jezeru. Na jezeru smo videli mnogo čolnov. V Bohinjski Bistrici smo se vsedli na vlak in se peljali na Bled. Na Bledu smo se vsedli na avto in se peljali v Lesce. V Lescah smo spet sedli na vlak in se peljali v Škofjo Loko. Od tam pa domov.

Tonček Mlakar, V. razr. v Zireh.

ZIMSKO VESELJE.

Mraz seje ledene cvetke na okna. Mi pa imamo veselja na koše. Privlekli smo sanke izpod strehe, jih osnažili in hajd na sankališče. Naši noski so rdeči kakor kuhan rak, ličeca kakor zrela rdeča jabolka in roke premrle.

Ah! Nesreča! Prevrnem se v sneg. Ha-ha-ha! Kdo se tako smeje? Bratca Zdenko in Miroslav. Skobacam se in vstanem. A glej! Sedaj sta se pa ona dva prc vrnila. No, sedaj pa jaz: »Ha-ha-ha!«

Usar Milka,

IV. a r. na licejski osn. šoli v Ljubljani.

ZIMA.

Mrzla starka zima,
jezno z glavo kima:
sneg nam je prinesla,
hudo nas bo tepla.

Pa se zime ne bojim,
k peči v kot se stisnem,
fige ji pokažem
in se ji smejim.

Pristavec Berta,

IV. razred ljudske šole v Mošnjah.

MIHEC IN JAKEC

Narisala 6 letna Vida Gerbec iz Trsta

NAŠA UBOGA TONA.

Tona — vsi jo poznamo — je reva, ker ji primanjkuje pameti. Mogoče bi kdo mislil, da je padla, saj majhne otroke ne varujejo dovolj na kmetih. Toda s Tono ni bilo tako. Tona nima miru, hodi in hodi po cestah in stezah in se sama s seboj pogovarja. Se jezi — in toži ves svet, končno se pa le za dobro besedo potolaži. Zgodilo se je pa tole: V vojnem času ji je vzel njen varuh hranilno knjižico in jo oddal za vojno posojilo. Tona pa je dobila za denar listek, ki je po propadu Avstrije izgubil svojo veljavo. Tona je bila tedaj še majhna in nič ni vedela, kaj ima njen denar opraviti z vojno. Mi bi rekli, da je bila Tona ogoljufana za de-

nar. In sedaj nosi poččkane listine, raznaša svojo nesrečo, prosi in nadleguje ljudi za podpise, češ, denar bi rada dobila nazaj. Najrajša hodi na sodišče in v posojilnico. Povsod išče pravico, a mislite, da jo bo našla?

Smili se mi, če jo srečam. Večkrat ji dam kruha. Nikdar je ne dražim, ker je revica. Od same togote se peni, ako jo v nesreči še kdo razdraži. Včasih še pograbí kamen na cesti, pa se le premisli — in ga spusti. Krade pa ne. Vedno je na poti, vedno nosi svojo nesrečo s seboj in srce se ji nikdar ne umiri.

M. K., 6. d. l., Vrata pri Muti.

DRAGI NAŠ ROD!

Moj očka je kovač in pridno dela dan za dnem, tako da ne vem, kaj je lakota. Sicer je tudi pri nas mnogo revežev, za katere skrbi občina in dobri ljudje, a da bi kar cele pokrajine trpele pomanjkanje, mi ni bilo znano, dokler niso v šoli povedali o gladujočih v Dalmaciji, Beli Krajini in drugod. Saj tudi za ptičke skrbimo pozimi, ko trpe mraz in glad, pa bi ne pomagali trpečim sobratom?

Da bi jim vsaj malo pomagali, smo uprizorili učenci osnovne šole v Borovnici mladinsko igro »Izgubljeni raj«, ter odposlali čisti dobiček za gladujoče. Majhna pomoč, a od dobrih src. Vsem, ki trpe pomanjkanje, želi borovniška šolska mladina, da bi jim bila usoda v novem letu milejša.

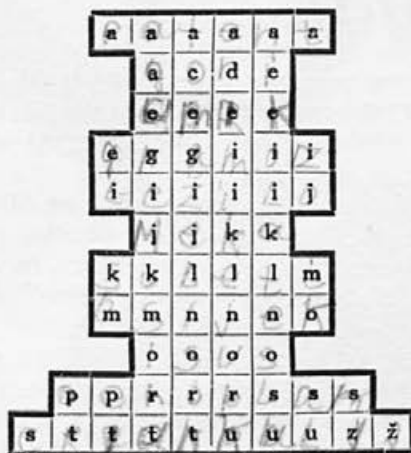
Slika kaže šolsko mladino, ki je sodelovala pri igri »Izgubljeni raj«.

Kovačič Francka,
učenka osnovne šole v Borovnici.

MOZAIK

Tilčka Mlinarič, uč. 6. r., Sv. Miklavž pri Ormožu

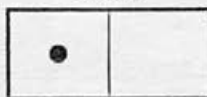
Ako bereš črke tretje in pete vrste od zgoraj navzdol, dobiš imena dveh največjih izumiteljev na polju elektrotehnike. (Eden Amerikanec, drugi Jugoslovan.)

1. S čimer zavaruje izumitelj svoj izum.
2. 3. oseba glagola goreti.
3. Nasprotje od prodiranja v vojni.
4. Kamenje za posipanje cest.
5. Sredstvo za obteženje.
6. Mohamedov rojstni kraj.
7. Gorska vrsta v Nemškem sredogorju.
8. Mesto v Slavoniji.
9. Jezus (hrvaško).
10. Letalo.
11. Najhujši strup.

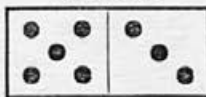
ODKOD SO TE DEKLICE?

(Justnik Slava III. r. m. š. v Dravogradu.)

Danica

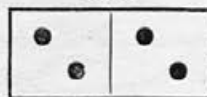
Ljubomira

Slavica

Silva

Zora

Ingica

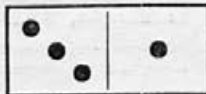
Zvonimira

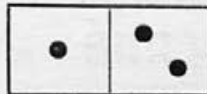
Milka

Majda

Ema

Dve lepi knjigi.

»MIHCA in JAKCA« že dobro poznate skoro vsi. Koliko lepih ur ste prebili ob tej knjigi! S kakšnim veseljem ste brali te zabavne dogodbe, s kakšno radostjo ste prebirali nad tisoč slikic, ki so vam pomagale pri branju!

Prazniki so postali ob tej knjigi lepši in še za igrače se niste več brigali, ko ste dobili to knjigo v roke. Ni čudo tedaj, da smo prodali že skoro vse izvode. Še malo knjig imamo. Kdor pa »Mihca in Jakca« še ne pozna, naj prosí g. učitelja, da mu knjigo takoj naroči. Knjiga kmalu zmanjka.

»Mihec in Jakec« je za učence prvih razredov. A tudi za učence višjih razredov imamo dobro knjigo. Ta je pa Lovrenčičevo »TIHO ŽIVLJENJE«. Kaj je še ne poznate? Če hočete brati res lepe legende, jih najdete v tej knjigi. Tudi »Tiho življenje« je polno krasnih slik. Kdor hoče imeti res lepo knjigo doma, ne bo brez »Tihega življenja«. Prosite g. učitelja, da vam naroči tudi to knjigo. Naročila sprejema Mladinska Matica, Ljubljana, Frančiškanska ulica 6.

ZA SMUČARJE
PRISTNI TIROLSKI LODEN
GABARDIN ZA DAME

NEPREMOČLJIVE TRAJNE ZA DEŽNE JOPICE

VOLNE NE FLANELE
ZA TELOVNIKE

PRISTNI TURING ZA SRAJCE IN BLUZE

A. & E. SKABERNÉ

Mladina! **RADIO AMATERSTVO**

nudi pouk in zabavo. Ako si želiš
nabaviti ali celo sam sestaviti
radio aparat, obrni se po nasvet na

SPECIALNO RADIO TRGOVINO

RADIOVAL NASL. JUGOŠPORT

LJUBLJANA, DALMATINOVA ULICA ŠT. 13

Pri nas dobite tudi vsakovrstne sportne predmete!

ČEVLJE

najboljšega domačega izdelka

in odličnih inozemskih tvrdk

kupite najugodnejše v trgovini

A. ŽIBERT
LJUBLJANA

PREŠERNOVA ULICA

OBLAČILNICA ZA SLOVENIJO

LJUBLJANA, M. KLOSIČEVA CESTA ŠT. 7

priporoča svrjo bogato zalogo manufakturnega
blega po nizkih cenah in ugodnih plačilnih pogojih